

Pražák, Richard

O Jiráskově pobytu mezi Maďary

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1960, vol. 9, iss. D7, pp. 289-

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/107814>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

cizí skladby, jež Konáč mohl znát a jež mohly působit na jeho alegorii. Tak Vlček poukazoval na spisy Tomáše Murnera *Narrenbeschworung* a *Schelmenszunft*, Jakubec na *Dialogus Veritatis et Philalithis ad Eustachium fratrem* od Maffea Vegia Laudenského, jini zase na Erasmo vo *Encomium moriae*. Podobnost mezi jmenovanými spisy a Knihou o hořekování je však jen vnějšková, týká se např. rámce díla apod. Při studiu Konáčovy literární tvorby se mně v Univerzitní knihovně v Praze podařilo najít předlohu jeho alegorie v díle nazvaném *Speculum vite humane, in quo discutiuntur commoda et incommoda, dulcia et amara, solatia et miseriae, prospera et adversa, laudes et pericula omnium statuum* (sign. 36 B 2). Jeho autorem byl španělský biskup Roderigo Sanchez de Arevalo (1404–1470). Podstatné je, že Konáč ze Specula nepřejímal mechanicky, ale vybíral si — zejména pokud jde o duchovní stav — k překladu právě ty pasáže, které vyhovovaly jeho kritice. Podrobné srovnání obou prací, z něhož vyplyne Konáčovo specifikum, podám v monografii o literárním díle Konáčově, kterou jsem připravil pro Spisy filosofické fakulty v Brně.

Milan Kopecký

Ó Jiráskově pobytu mezi Maďary

Endre Angyal napsal v poslední době také malou, ale pro nás cennou studii o Jiráskově pobytu v Uhrách *Jirásek Magyarországon* (Acta Universitatis Debreciensis 1957–1958, str. 23–28). Angyal zde uvádí, že Jirásek za svých návštěv v Uhrách v letech 1896, 1897 a 1907 navštívil nejen slovenské, ale i maďarské území Uher, například Budapešť, Šarišský Potok a pravděpodobně i Jäger. Angyalův článek se snaží vykázat stopy těchto cest v Jiráskově románu „Bratrstvo“ i v jeho cestopisných črtách. Budapešť navštívil Jirásek v roce 1896 a zde se patrně seznámil s významným maďarským literárním historikem Frigyesem Riedlem, synem prvního lektora maďarštiny na pražské universitě Szende Riedla. Za eventuálního prostředníka jejich setkání pokládá Angyal Slováka Pavla Križko, který snad Jirásku upozornil na německý překlad Aranyovy balady Jagerské děvče. I když vývoody Angyalovy mají vesměs hypotetický charakter, jsou pro nás velmi zajímavé a upozorňují naše badatele na dosud neznámou stránku Jiráskova vztahu k Maďarům.

Richard Pražák

Romanistická návštěva z NDR

V lednu 1960 navštívil filosofickou fakultu vynikající romanista dr. Werner Krauss, profesor university v Lipsku, jehož pobyt v ČSSR se uskutečnil iniciativou katedry romanistiky Karlovy university a jenž přednášel v Praze, Brně a Bratislavě. Prof. Krauss věnoval se v brněnské přednášce, pořádané katedrou romanistiky a fonetiky i brněnskou pobočkou Kruhu moderních filologů při CSAV, problémům německo-francouzských literárních vztahů v 18. století.

Protiosvětské tradice německé literární vědy v 19. a 20. století opíraly se podle zjištění prof. Krausse o hlasy namířené proti Francouzům, které se ozývaly již v německém osvícenství od Gottscheda po Herdera. V základě však tu šlo o latentní odraz třídního protikladu, který stavěl německé měšťanstvo do opozice proti despotismu francouzštiny a proti francouzsky orientované cizomilské šlechtě. Avšak tyto protifrancouzské city nezabránily měšťanské inteligenci, aby si našla svou vlastní cestu a vyřešila problémy německé národní literatury. Prof. Krauss ukázal, do jaké míry byly v 18. stol. zdroje německé estetiky ovlivněny názory abbého Dubose, uloženými v jeho spise *Réflexions sur la poésie et la peinture* (1719), a prošetřil vztahy mezi širším pojetím literatury u Fontenella (*Entretiens sur la pluralité des mondes*, 1786) a německým osvícenstvím. I Herderovo učení o historickém vývoji se opírá o francouzské vzory a francouzské předlohy usnadnily přijímání politické terminologie do slavnostního básnického slohu Klopstockových ód. Zvláštní pozornost věnoval prof. Krauss srovnání francouzských a německých básníků období Sturm a Drangu, především Merciera a Schillera jakožto dramatiků carlosovského příběhu.

Buržoazní výklady německé literatury 18. století se opíraly o představu existence dvou oddělených a zcela samostatných procesů literárního vývoje. První z nich tkvěl v napodobení Francie a vyvolal národní odpor proti servilní kulturní závislosti. Druhý proces byl prý úsilím o vymaňování německého ducha z francouzského područí. Avšak prof. Krauss, opírající se důsledně o marxistické metody literární vědné, soudí, že se německá literatura vědomě orientovala k osvícenství, které ve Francii vyvrcholovalo, nastupovala cestu k vlastnímu klasicismu. Při výkladu literárního vývoje nelze vidět jednotlivé národní literatury